

พัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 4 - 8 ปี

นางสาวทจนีย์ สิทธิอำพรพรรณ

สถาบันวิทยบริการ
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-912-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF THE EMOTIONAL COMPREHENSION
OF THAI CHILDREN AGED 4 - 8 YEARS OLD

MISS POTJANEE SITIAUMPHONPAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
in Developmental Psychology

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-638-912-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทย วัย 4 - 8 ปี
โดย นางสาวทจณีย์ สิทธิอำพรพรรณ
ภาควิชา จิตวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ศิราภค์ ทับสายทอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นพ.ศุภางค์ ฐิตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ศิราภค์ ทับสายทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พจนีย์ สิทธิอำพรพรรณ : พัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 4 - 8 ปี

(THE DEVELOPMENT OF THE EMOTIONAL COMPREHENSION OF THAI CHILDREN AGED 4 - 8 YEARS OLD) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ศิรินต์ หับสายทอง , 110 หน้า. ISBN 974-638-912-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยอายุ 4 - 8 ปี รวมทั้งองค์ประกอบความเข้าใจทางอารมณ์ในทุกระดับอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นอายุ 4 - 8 ปี จำนวน 50 คน คัดเลือกจากเด็กในชั้นอนุบาล 1 - ประถมศึกษา 2 ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนวัดราชโอรส และโรงเรียนประถมเนนทร์ กรุงเทพมหานคร การศึกษาเริ่มต้นจากการเล่าสถานการณ์ต่างๆ 12 สถานการณ์ให้เด็กฟังเป็นรายบุคคล และขอให้เด็กระบุถึงอารมณ์ในแต่ละสถานการณ์ โดยการชี้รูปภาพที่แสดงอารมณ์และระดับความเข้มของอารมณ์ตามที่เด็กรู้สึก คำตอบได้รับการบันทึกลงไปในแบบบันทึกพัฒนาการเข้าใจอารมณ์และองค์ประกอบของความเข้าใจอารมณ์ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และระบุระดับพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในแต่ละกลุ่มอายุเป็นเปอร์เซ็นต์ (ตามแนวคิดของ Wintre and Vallence , 1994)

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กไทยอายุ 4 ปี จำนวน 60 เปอร์เซ็นต์ มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 1 โดยเด็กสามารถแยกแยะอารมณ์ รวมถึงความเข้มของอารมณ์ในหนึ่งอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง
2. เด็กไทยอายุ 5 ปี และ 6 ปี มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 1 โดยเด็กสามารถแยกแยะอารมณ์รวมถึงความเข้มของอารมณ์ในหนึ่งอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง
3. เด็กไทยอายุ 7 ปี มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 2 โดยเด็กสามารถแยกแยะอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ในทิศทางอารมณ์ที่เหมือนกัน และมีความเข้มของอารมณ์ในระดับที่เท่ากันได้อย่างถูกต้อง
4. เด็กไทยอายุ 8 ปี มีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 3 โดยเด็กสามารถแยกแยะอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ในทิศทางของอารมณ์ที่เหมือนกัน และมีความเข้มของอารมณ์ในระดับที่แตกต่างกันได้อย่างถูกต้อง จนกระทั่งอายุ 9 ปี ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ของเด็กไทยจึงมีพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ในระดับที่ 4 พิจารณาจากความสามารถในการแยกแยะอารมณ์ ระบุการร่วมกันของอารมณ์ในทิศทางของอารมณ์ที่ต่างกัน และมีระดับความเข้มของอารมณ์ในระดับที่แตกต่างกันได้

ภาควิชา ..... จิตวิทยา
สาขาวิชา ..... จิตวิทยาพัฒนาการ
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อผู้คิด .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C843272 MAJOR: DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

KEY WORD: EMOTIONAL COMPREHENSION

POTJANEE SITIAUMPHONPAN : THE DEVELOPMENT OF THE EMOTIONAL
COMPREHENSION OF THAI CHILDREN AGED 4 - 8 YEAR OLD

THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SIRANG TUBSAITONG , 110 pp. ISBN 974-638-912-2.

The purpose of this research was to study the development of the emotional comprehension of Thai children aged 4 - 8 , includings components of the emotional understanding of each age group . Subjects were 50 Thai children aged 4 - 8 year old , purposely selected from Kindergarten 1 to Pratomsuksa 2 of Suan-Lumpini , Wat Chonglom , and Pratomnonsri Schools in the Bangkok Metropolis . The study started by telling 12 situations to the children individually and asked them to identify the emotions in each situation by pointing to pictures which showed the same emotions and intensity as their own. The answers were recorded in both patterns of emotional comprehension and components of emotional comprehension forms. Then the data were analysed and identified the level of comprehension of emotions of each age group in percent(Wintre and Vallence ,1994).

The result of the study were as follows :

1. Sixty percent of Thai children had the emotion comprehension in the first level for the children were able to differentiate emotions, and identify an intensity of emotions in one emotion correctly .

2. The emotional comprehension of Thai children aged 5-6 was grouped in the first level for the children were able to differentiate emotions, and identify an intensity of emotions in one emotion correctly .

3. The emotional comprehension of Thai children aged 7 was grouped in the second level for the children were able to differentiate emotions , identify multiple emotions in the same valence and intensities of emotion correctly.

4. The emotional comprehension of Thai children aged 8 was grouped in the third level for the children were able to differentiate emotions , identify multiple emotions in the same valence but different intensities of emotion correctly.

Until age 9, about 60 percents of Thai children were able to develop the fourth level . Decided from their abilities to differentiate emotions , identify multiple emotions in the different valence and intensities of emotion correctly.

ภาควิชา.....จิตวิทยา

สาขาวิชา.....จิตวิทยาพัฒนาการ

ปีการศึกษา.....2540

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณ รองศาสตราจารย์ ศิรภค ทับสายทอง อาจารย์ที่ปรึกษาผู้เป็นแบบอย่างของคุณครูที่เปี่ยมด้วยความเมตตา ความปรารถนาดี คอยห่วงใยศิษย์เสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้ให้แนวคิด คำแนะนำ และกำลังใจทุกครั้งที่ศิษย์ประสบปัญหา อีกทั้งได้กรุณาเสียสละเวลาเพื่อตรวจตอบข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ประไพพรรณ ภูมิภูมิตสาร รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เข็มสุภาภิต อาจารย์ ดร.พรพรรณระพี ขลวงนิช ที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติม ตลอดจนให้ความเมตตาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาทุกท่านที่แสดงความห่วงใย และให้กำลังใจผู้วิจัยโดยตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ และนักเรียนทุกโรงเรียนที่อำนวยความสะดวก รวมทั้งให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ไตรรัตน์ สุวรรณผลาที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่วารรณ วงศ์ไตรรัตน์ และคุณณัฐบุรุษ วงศ์วิริยะชาติ เพื่อนผู้เปี่ยมด้วยน้ำใจที่เสียสละทั้งเวลา ความคิดในการช่วยเหลือ และให้กำลังใจทุกครั้งที่มีผู้วิจัยประสบปัญหา

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ในภาควิชาจิตวิทยาทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณประภาพร แซ่เตียว และคุณรังรอง งานศิริที่ให้กำลังใจและคำปรึกษาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ พยาบาล รวมทั้งเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลหัวเฉียว และโรงพยาบาลตากุดจางุก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณศิริพร จิวเจริญ คุณวิไล พุกศรีรัมย์ คุณบุศกร ลีนทอง คุณทิพวรรณ รักษาใจ คุณมณฑล เจริญสุข คุณศิริพร วายภาพ พี่ ๆ เพื่อน ๆ พยาบาลที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา และที่สำคัญขอขอบคุณนายแพทย์วศิน เขาแสงดีกุล พี่ชายที่คอยให้ความห่วงใยและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ที่มีโอกาสได้ขอขอบคุณ คุณทิพไพลิน ศิริกุลณมิตร ผู้เป็นกำลังสำคัญในการวาดภาพเครื่องมือวิจัย และคุณนเรศ ตั้งนราวิชญ์ น้องผู้เสียสละเวลา เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ตั้งแต่แรกเริ่มจนสำเร็จลงด้วยดี

และท้ายสุดขอขอบพระคุณ คุณทิวากร แก้วมณี ผู้ซึ่งอยู่ข้าง ๆ ผู้วิจัย คอยช่วยเหลือ ห่วงใย และเป็นกำลังใจอันสำคัญแก่ผู้วิจัยโดยตลอดมา อันมีคุณค่าเหนือการตอบแทนใด ๆ

ที่มีอาจารย์และทศแทนได้หมดสิ้น คือ พระคุณพ่อและแม่ ผู้ให้ชีวิต ความรัก และการศึกษาแก่ลูกขอเทิดทูนพระคุณนี้ ไว้เหนือสิ่งอื่นใด

พจนีย์ สิทธิอำพรพรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	23
สมมติฐานในการวิจัย.....	23
ขอบเขตในการวิจัย.....	23
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	24
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	25
2. วิธีดำเนินการวิจัย.....	26
กลุ่มตัวอย่าง.....	26
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4. การอภิปรายผลการวิจัย.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	72
รายการอ้างอิง.....	76
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก.....	80
ภาคผนวก ข.....	81
ภาคผนวก ค.....	91
ภาคผนวก ง.....	93
ภาคผนวก จ.....	95
ประวัติผู้เขียน.....	110

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

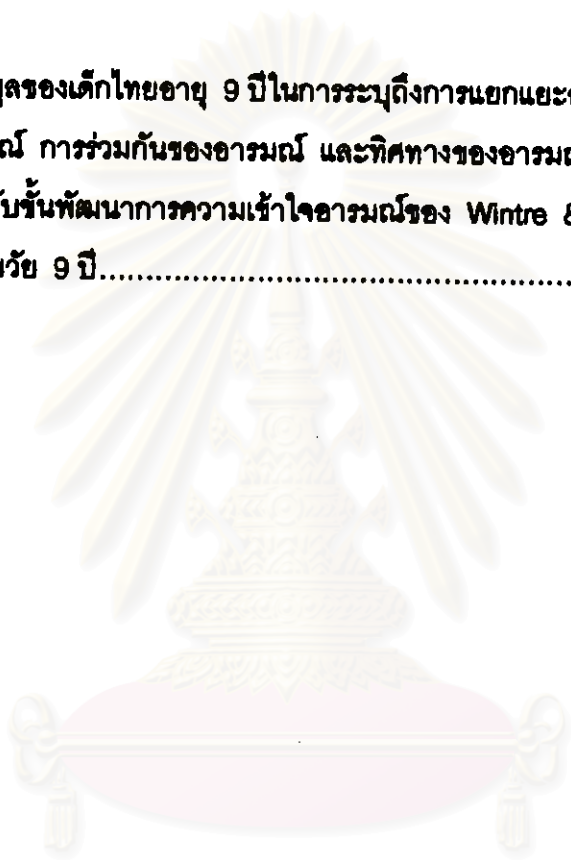
ตารางที่

หน้า

1	ตัวอย่างของแบบบันทึกข้อมูลในการตอบคำถามของเด็กในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์.....	32
2	ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลในกลุ่มอายุเดียวกันในการระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์.....	33
3	บันทึกข้อมูลของเด็กไทยอายุ 4 ปีในการระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์.....	37
4	บันทึกลำดับขั้นพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของ Wintre & Vallence (1994) ในเด็กไทยวัย 4 ปี.....	38
5	บันทึกข้อมูลของเด็กไทยอายุ 5 ปีในการระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์.....	41
6	บันทึกลำดับขั้นพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของ Wintre & Vallence (1994) ในเด็กไทยวัย 5 ปี.....	42
7	บันทึกข้อมูลของเด็กไทยอายุ 6 ปีในการระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์.....	45
8	บันทึกลำดับขั้นพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของ Wintre & Vallence (1994) ในเด็กไทยวัย 6 ปี.....	46
9	บันทึกข้อมูลของเด็กไทยอายุ 7 ปีในการระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์.....	49
10	บันทึกลำดับขั้นพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของ Wintre & Vallence (1994) ในเด็กไทยวัย 7 ปี.....	50
11	บันทึกข้อมูลของเด็กไทยอายุ 8 ปีในการระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้มของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์.....	53
12	บันทึกลำดับขั้นพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของ Wintre & Vallence (1994) ในเด็กไทยวัย 8 ปี.....	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
13	บันทึกข้อมูลของเด็กไทยอายุ 9 ปีในการระบุถึงการแยกแยะอารมณ์ ความเข้ม ของอารมณ์ การร่วมกันของอารมณ์ และทิศทางของอารมณ์..... 57
14	บันทึกลำดับขั้นพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของ Wintre & Vallence (1994) ในเด็กไทยวัย 9 ปี..... 58

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	ภาพแสดงพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก จาก Bridges	5
2	แผนภูมิแท่งแสดงพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 4 ปี.....	40
3	แผนภูมิแท่งแสดงพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 5 ปี.....	44
4	แผนภูมิแท่งแสดงพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 6 ปี.....	48
5	แผนภูมิแท่งแสดงพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 7 ปี.....	52
6	แผนภูมิแท่งแสดงพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 8 ปี.....	56
7	แผนภูมิแท่งแสดงพัฒนาการความเข้าใจอารมณ์ของเด็กไทยวัย 9 ปี.....	60

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย